

diğer meslek üyeleri gözünde ikincil rollerde düşünölmüş ve gelişimi önlenmiştir. Tıp bilimindeki hızlı ilerlemeler ve hekimin sağlık sistemi içinde etkin ve çarpıcı rol üstlenmesi, kendisi dışındaki görevlileri yardımcı gibi görmesi. hemşirenin ve hemşireliğin statüsünü olumsuz yönde etkilemiştir (Veloğlu 1985. Veziroğlu ve ark 1992. Ocakçı 1994).

Günümüzde dün yada ve ölkemizde hemşireliğin sağlık bakım sistemi içinde önemli bir unsur olduğu kabul edililmektedir. Hemşirelik bakımının bireyin, ailenin ve toplumun sağlığının korunması. geliştirilmesi ve hasta olduğunda iyileştirilmesinde vazgeçilmez bir yeri ve önem li bir rolü olduğ u bilinmektedir (Cox 1980. Atalay ve ark 1993. Veliöđlu 1994).

Buna karşın ölkemizde hemşirelik mesleğinin işlevlerine ilişkin bilgilerinin halkımıza yeterince ve iyi bir biçimde sunulmadığı, hemşireler kadar yetkili kuruluşlar ve bundan doğrudan yararlananlar tarafından da dile getirilmektedir. Bunun nedenleri arasında devletin sağlık politikası içinde hemşirelik mesleği ile ilgili politikaların açık biçimde belirlenmemiş. işlevleri ile ilgili standartlar saptanmamış ve bunların yasal güvenceye kavuşturılmamış olması ve eğitimin istenilen düzeyde bulunmaması. hizmetin niteliğini olumsuz yönde etkileyen faktörler arasında sayılabilir (Ulusoy 1990. Veziroğlu ve ark 1992, Yiğit1994).

Toplum. hemşirelik mesleğini gerek görevleri, gerek yctişnie biçimi ve gerekse ekonomik ve sosyal yönlerden yeteri kadar tanımanmaktadır. Öğrenciler hemşirelerin görevlerinin sadece hastaya bakım vermek olduğunu zannetmekte ve günümüzün üniversite eğitimi ile yetişmiş hemşirelerini bile eski kurs hemşireleri gibi algılayabilmektedirler. algılama yüzünden aileler kız çocukları için hemşireliğı ideal bir meslek olarak görmemektedirler. Aynı zamanda hemşirelik mesleğini seçebilecek duruma gelmiş kız çocukları da ailelerinin etkisiyle ve toplumun hemşireliğı algılama biçimi nedeni ile hemşirelik mesleğini ideal meslek olarak düşünmemektedirler (Sümbülođlu ve ark 1978). Yapılan araştırmaların sonuçlarında da lise son sınıf öğrencilerinin yansınclan çoğunun hemşireliğı seçmek istemedikleri, üniversite seçme sınavında tercih etmek isteyen öğrencilerin de yarısının son sıralarda tercih ettiğı saptanmıştır (Sümbülođlu ve ark 1978, Khorshid ve ark.1992).

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma. Ege Onv. 1-lehşirelik Yüksek Okulunca yeni eğitime başlayan birinci sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin düşüncelerini incelemek amacıyla planlanmış. tanımlayiel bir çalışmadır.

Araştırma. 1996-1997 öğretim yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nun birinci sınıfına yeni başlayan 125 öğrenci ile yapılmıştır. Veriler anket formu ile, öğrencilerin henüz hemşirelik mesleğine ilişkin bilgi atmadıkları birinci haftanın sonunda bir ders saati içinde toplanmıştır. Birinci sınıfın tümü örnekleme oluşturmuş ve önceki yıldan kalan beş öğrenci araştırma kapsamına alınmamıştır.

Verilerin sayısı ve yüzdeleri dağılımları verilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo- Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Sosyo Demografik Özellikler	Sayı	Yüzde
Yaş		
17 yaş	46	36.80
18 yaş	58	46.40
19 yaş	15	12.00
20 yaş	6	4.80
Mezun Olduğu Okul		
Sağlık Meslek Lisesi	8	6.40
Lise. Özel Okul	117	93.60
Liseyi Nerede Bitirdiği		
il	85	68.00
ilçe	40	32.00
Annenin Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	13	10.40
İlkokul	86	68.80
Ortaokul - Lise	19	15.20
Yüksekokul / Fakülte	7	5.60
Babanın Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	3	2.40
İlkokul	65	52.00
Ortaokul - Lise	38	30.40
Yüksekokul / Fakülte	18	15.20
Ailenin Gelir Durumu		
Gelir giderden az	41	32.80
Gelir gidere eşit	81	64.80
Gelir giderden fazla	3	2.40

n = 125

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin %46.40'ı 18 yaşında: %92.00'si lise mezunu olup: %65.00'i liseyi il merkezlerinde bitiren-

mişlerdir. Öğrencilerinin ebeveynlerinin eğitim durumlarına bakıldığında: büyük bir çoğunluğunun ilkokul mezunu (anne %68.80. baba % 52.00) olduğu görülmüştür. Öğrencilerinin ailelerinin gelir düzeylerinin %64.80 oranı ile orta düzeyde olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Hemşire ve I lemsirelik Mesleğine ilişkin Görüşlerinin Dağılımı

Tanımlar	Sayı	Yüzde
İleinsirenin Tanımı		
Yanıtsız.	25	20.00
Sağlığı koruyan. devanılı sağlayan. hastaya bakan ve tedavi eden, sağlık eğitimi veren kişidir.	80	64.00
İloşgörühl. sabırlı, insanları seven meleklerdir.	10	8.00
İiolclorun yardımcısıdır.	10	8.00
I lemsirelik Mesleğinin Tanımı		
Yanıtsız.	59	47.20
I lemsirelerin yaptığı kutsal bir meslektir.	16	12.80
Toplumun sağlığı için çalışan, hastalara bakan. sağlık ekibi ile işbirliği gerektiren bir meslektir.	40	32.00
Temelinde sevgi ve hoşgörünün yattığı bir meslektir.	9	7.20
Toplum tarafından değer verilmeyen bir meslektir.	1	0.80

n = 125

Tablo 2'de öğrencilerin hemşire ve hemşirelik mesleğini tanımlama durumları görülmektedir. Öğrencilerin %64.00'ü hemşireyi "sağlığı koruyan. devanılılığını sağlayan. hastaya bakım veren. tedavi eden ve sağlık eğitimi yapan kişi" olarak tanımlamışlardır. Hemşirelik mesleği tanımını ise öğrencilerin %47.20'si yanıtsız bırakırken. %32.00'si "toplumun sağlığı için çalışan. hastalara bakım veren, sağlık ekibi ile işbirliği gerektiren bir meslek" olarak tanımlamışlardır.

Tablo 3. Öğrencilerin Mezuniyetten Sonra Görev Alınak İstedikleri Alanlara Göre Dağılımı

Galısma Alanları	Sayı	Yüzde
• Yönetici	36	28.80
- Klinik İleinsiresi	20	16.00
- ()gri-I:nen	32	25.60
• Arastırma Görevlisi	29	23.20
- Diğer (I lemsirelik Meslegini Yapmak istemiyor	8	6.40
Toplam	125	100.0

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin %28.801 mezun olduktan sonra yönetici olarak görev almak isterken. %25.60'ı öğretmen. %23.20'si hemşirelik yüksek okullarında araştırma görevlisi olarak çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin sadece %16.00'si mezuniyetten sonra klinik hemşiresi olarak görev almak istediklerini ifade etmişlerdir (Tablo3).

Tablo 4. Nreneilerin Anne- Baba Eğitimi Ve Gelir Düzeylerine Göre Mezuniyet Sonrası Görev Alınak İstedikleri Alanların İneeleninesi

Annelerin Eğitim Durumu	Metunivetten Sonra Görev Alınmak İstene Alanlar							
	Yönetici İlvinşire		Klinik İlemşiresi		Eğitime'		TOPLAM	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yünle	Sayı	Yüzde
Okur•yazar	t	7.69	10	76.93	2	15.38	13	100.00
İlkokul İneenını	10	11.6:1	69	80.23	7	8.14	86	100.00
Orta. Lise ve								
Yüksek okul mı	3	11.54	3	11.5.1	20	76.92	26	100.00
Babaların Eğitim Durumu								
Okur•yırı.ar değil			3	100.00			3	100.00
İlkokul mezunu	10	15.38	46	70.77	9	13.85	65	100.00
Orta. Lise ve								
Yüksek okul İneı	20	35.71	16	28.58	20	35.71	56	100.00
Gelir Durumu								
Gelir giderden az	15	36.59	18	43.90	8	19.51	41	100.00
Gelir giderde eşit	30	37.0.1	•5	55.55	G	7.•1	81	100.00
Gelir giderden fazla	1	33.33			2	66.67	3	100.00

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumları ile mezuniyetten sonra görev almak istedikleri alanlar incelendiğinde: anne (%80.23) ve babaları (%70.77) ilkokul mezunu olan öğrencilerin daha çok klinik hemşiresi olarak görev almak istedikleri saptanmıştır (Tablo 4).

Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri ile mezuniyet sonrası görev almak istedikleri alanlar incelendiğinde de: gelir düzeyi düşük (%43.90) ve orta olanların (%55.55) daha çok klinik hemşireliğini tercih ettikleri saptanmıştır (Tablo 4).

Bu sonuçlar, anne ve babalarının eğitimi ile gelir düzeyleri düşük olan öğrencilerin hemşirenin çalışma alanı olarak sadece klinik hemşireliğini bildiklerini ve sadece bu alanda görev alabileceklerini düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 5. öğrencilerin Mezuniyetten Sonra Görev Almak istedikleri Alanları Tercih Etme Nedenlerine Göre Dağılımları

Tercih Etme Nedenleri	Sayı	Yüzde
Yönetici Hemşire		
Sağlık personeli ve hastane ortamını denetleyerek iyi hizmet vermek için.		30.55
Toplumda iyi bir yer edinebilmek için.	14	38.89
Klinik hemşiresi olmak istemediği için.	1	2.78
Kişiliğine ve kealine uygun olduğu için.	10	27.78
Klinik Hemşiresi		
insanlara yardımcı olmak için.	15	75.00
insanları sevdiği için.	4	20.00
ideali uygun olduğu için.	1	5.00
Öğretmen		
Bilgili, bilinçli hemşireler yetiştirmek için.	10	31.24
Hastane ortamında çalışmak istemediği için.	6	18.76
(iğretmeyi sevdiği, ideali uygun olduğu için.	16	50.00
Araştırma Görevlisi		
Toplumda hemşireye verilen değer az olduğu için kariyer yapmak istiyor.	8	27.58
Hastane ortamında çalışmak istemediği için.	2	6.90
Eğitime' olmakla' hoşlandığı için.	4	13.80
Hastalıkları araştırmak için.	8	27.58
Kendini nitelikli bulduğu için.	7	24.14

11 = 117 (öğrencilerden 81 hemşirelik mesleğini yapmak istemedikleri için 11=117dir).

Mezun olduktan sonra yönetici olarak görev almak isteyen öğrencilerin tercih nedenleri %38.89 oranı ile toplumda İyi bir yer edinebilmek, %30.55 oranı ile hastane ortamını denetleyip daha iyi hizmet verilmesini sağlamak olduğu saptanmıştır (Tablo 5).

Mezuniyet sonrası klinik hemşiresi olarak görev almak isteyen öğrencilerin büyük çoğunluğu (%75.00) insanlara yardımcı olmak için bu görevi tercih ettikleri belirtmişlerdir (Tablo 5).

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin %50.00 mezuniyet sonrası öğretmenlik yapmak istemelerine neden olarak öğretmenliği daha çok sevdiğini ve ideallerine öğretmenliğin uygun olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 5).

Mezuniyet sonrası araştırma görevlisi olarak görev almak isteyenler %27.58 oranında "toplumda hemşireye verilen değer az olduğu için" şeklinde ifade ederken, %27.58'i ise "hastalıkların araştırmak için" gibi bir ifadeyle bulunmuşlardır (Tablo 5).

Tablo 6. öğrencilerin Tercih Ettikleri Görevleri Mezun Olduktan Alıp Alamayacaklarına ilişkin Diişüncelenne Göre Dağılımı

DUŞUNCELER	Sayı	Yüzde
Yanıtsız	8	6.40
Evet	86	68.80
Hayır	31	24.80
TOPLAM	125	100.00

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin %68.80'ni mezun olduktan sonra düşündükleri görevi alabileceğini ifade ederken. %24.80'ni bu görevi alamayacağını belirtmiştir (Tablo 6). Öğrencilerin istedikleri görevi alamama nedenleri olarak "not ortalamam yetersiz olabilir (%7.20). toplım yok (%12.00). kadrolar yetersiz (%5.60)" şeklinde ifade etmişler. %75.20'si ise görevi alamama nedeni olarak herhangi bir yanıt vermemişlerdir.

Tablo 7. Öğrencilerin Mezunlyetten Sonrası Unvanlarına ilişkin Görüşlerinin Dağılımı

UNVAN	Sayı	Yüzde
Yanıtsız	8	6.40
Klinik Hemşiresi	19	15.20
Uzman Hemşire	10	8.00
Yüksek Hemşire	54	43.20
Başhemşire	17	13.60
öğretmen	3	2.40
öğretim Görevlisi	8	6.40
Yardımcı Doçent	6	4.80
TOPLAM	125	100.00

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin büyük çoğunluğu (%43.20) mezuniyetten sonra "yüksek hemşire" olacaklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %15.20'si "klinik hemşiresi". %13.60'1 başhemşire unvanı ile mezun olacağını düşünmektedirler (Tablo 7).

TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin büyük çoğunluğunu anne ve babasının ilkokul mezunu ve gelirlerinin de orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Ulusoy' un (1992) yaptığı bir araştırma sonucunda da

hemşirelik yüksek okullarındaki öğrencilerin sosyo-ekonomik açıdan orta düzeydeki ailelerden geklikleri belirtilmiştir.

Öğrencilerin hemşire ve hemşirelik mesleğini tammlama durumları incelendiğinde. hemşirelik mesleğini sadece baktın verme ile sınırlandırılmırlıklarım, hemşirenin diğler işlevlerini bilmediklerini göstermektedir (Sfunbulođlu ve ark 1978. Khorshid ve ark 1992, Yiğit1994).

Öğrencilerin hemşire ve hemşirelik mesleğini tanımlama durumları ile mezuniyet sonrası görev alınak istedikleri alanlara ilişkin düşünceleri ile uygunluk göstermemektedir. Bu bulgular öğrencilerin hemşirelik yüksek °kullanım isteyerek gelmediklerini ve buna bağlı olarak klinik hemşireliğinden çok eğitimci ya da yönetici olmak istediklerini düşündürmektedir.

öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim durumları ile mezunlyetten sonra görev almak istedikleri alanlar incelendiğinde: anne ve babanın eğitim durumu yükseldikçe klinik hemşireliğini tercih etme oranları düşmekte. hatta yüksek eğitimli ebeveyni olanların klinik hemşireliğini hiç tercih etmedikleri görülmüştür.

Öğrencilerin gelir düzeyleri ile mezuniyet sonrası görev almak istedikleri alanlar incelendiğinde: gelir düzeyleri yüksek olanların klinik hemşireliğini hiç tercih etmedikleri, bu gruptakilerin daha çok öğretmenlik ve yöneticiliği tercih ettikleri görülmüştür. Yapılan çalışmalarda da hemşirelik mesleği seçiminde anne-baba eğitimi ve ailenin ekonomik durumunun etkisi olduğu saptanmıştır (Sümbulođlu ve ark 1978. Khorshici ve ark 1992).

Öğrencilerin mezuniyetten sonra görev almak istedikleri alanları tercih etme nedenleri incelendiğinde: öğrencilerin çoğunun toplumda iyi bir yer edinebilmek amacıyla yönetici. öğretmen ve araştırma görevlisi olmak istemeleri hemşirelik ve hemşirelik mesleğinin toplumda yeterince tanınmaması ve imajın olumsuzluğuna bağlı olduğu düşündürmektedir. Klinik hemşiresi olarak görev almak isteyenlerin sadece %5.001 bu görevi ideallerine uygun olduğu için seçtiklerini belirtmişlerdir. Bu oranın olmasının nedeninin toplumun mesleğe karşı olumsuz tutumundan kaynaklandığı düşünölmektedir (Sümbulođlu ve ark 1978. Uycr 1992).

Öğrencilerin tercih ettikleri görevleri alıp almama durumları incelendiğinde de: öğrencilerin büyük çoğunluğunun mezun olduktan sonra düşündükleri görevi alabilecekleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar Ulusoy'un (1992) sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin mezuniyet sonrası alacakları ünvanlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun mezuniyetten sonra yüksek hemşire yada klinik hemşiresi ünvanını düşünmelerine rağmen mezuniyetten sonra klinik olarak görev almak isteyenlerin oranı sadece %16.00 dır. Bulgular mezuniyetten sonra görev alma alanlarına ilişkin yapılan çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Uyer 1986).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin hemşire ve hemşirelik mesleği konusunda düşünceleri incelendiğinde: %64.00'ünün hemşireyi "sağlığı koruyan, devamlılığı sağlayan. hastaya bakım veren, tedavi eden ve sağlık eğitimi yapan kişi" olarak, hemşirelik mesleğini ise %32.00'si "toplumun sağlığı için çalışan, hastalara bakım veren, sağlık ekibi ile işbirliği gerektiren bir meslek" olarak tanımlamışlardır.

Öğrencilerin mezuniyetten sonra almak istedikleri görevler sırasıyla yönetici (%28.80), öğretmen (%25.60) araştırma görevlisi (%23.20), klinik hemşiresi (%16.00) olduğu saptanmıştır. Yönetici, öğretmen ve araştırma görevlisi olmak isteyenler bu görevlerde çalışmak isteme nedeni olarak "hemşireliğin toplumda az değer verilen bir meslek olmasını" göstermişlerdir.

Öğrencilerin ailelerinin eğitim durumları ve gelir düzeylerinin görev almak istedikleri alanları etkilediği saptanmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda:

1. Hemşire ve hemşirelik mesleğinin topluma tanıtılması amacı ile programlar düzenlenmesi.
2. Hemşirelik mesleğini gerçekten isteyen, nitelikli hemşireler yetiştirilmesi amacıyla hemşire ve hemşirelik mesleğinin lise son sınıf öğrencilerine etkili bir biçimde tanıtım yapılması.
3. Toplumumuzdaki olumsuz imajı değiştirmek ve hemşirelik mesleğini cazip hale getirmek amacı ile, hemşirelerin sosyal ve ekonomik gereksinimlerine duyarlı olunması ve hemşirelik mesleğinin ağır çalışma koşulları dikkate alınarak iyileştirici önlemler alınması.

4. Hemşirelik mesleğinin değerini artırmak amacı ile eğitimin tamamen üniversiteye dayandırılması, eğitim süresi ve eğitim programlarının standartlaştırılması.
5. Hemşirenin görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen yeni yasanın en kısa zamanda yürürlüğe girmesi ve eğitimden doğabilecek ünvan farklılıklarının giderilmesi önerilebilir.

Hemşirelik mesleğini toplumda olumlu imaj edinebilmesi için bu mesleği öğrencilerin bilinçli bir şekilde tercih etmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Atalay M ve ark (1993) Hemşire olmak istiyor musunuz?. T.H.D. 43:2. 37.
2. Cox C (1980) İki dünya arasında :hemşirelik ve yüksek öğretim I. Konferans (Çev) Ülker Saadet T.H.D. 1.3-7
3. Khorshid L K . Demir Ü ve ark (1992) Lise son sınıf kız öğrencilerinin hemşirelik mesleğini tercih etme durumlarının incelenmesi 111. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. Sivas. 831-837.
4. Ocakçı A (1994) Kadının toplumsal konumunun hemşireliğe etkisi. Zonguldak. Uyanış Gazetecilik ve Matbaacılık Tic. A.Ş 28 Kasım.
5. Siimbitiloğlu V ve ark (1978) Ortaokul ve lise son sınıf kız öğrencilerine göre kadınlar için ideal meslek olarak hemşirelik. T.H.D. 37:4 36-41.
6. Ulusoy F (1992) Hemşirelik yüksek okulları son sınıf öğrencilerinin meslek bilinçlerinin araştırılması. 111. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. Sivas. 409-413.
7. Ulusoy F (1992) Hemşirelik yüksek okulları son sınıf öğrencileri mezuniyetten sonra hangi görevlerde çalışmak istiyor. T.H.D. 42:4 3-7.
8. Ulusoy F (1990) Hemşireliğin meslekleşmesi. T.H.D. 39:1. 13-16.
9. Uyer G (1992) Hemşireliğe Genel Bakış. Ankara.
10. Uyer G (1986) üniversitede hemşirelik eğitimi T.H.D.36:4 15-1
11. Velioglu P (1994) Hemşireliğin Düşünsel Temelleri. İstanbul.
12. Velloğlu P (1985) Hemşirelikte Bilimselleşmeye Doğru. İstanbul.
13. Veziroğlu A ve ark (1992) Türk hemşireliğinin ve Ebeliğinin Konumu, İstanbul. Horence Niğltingale Hemşirelik Yüksek Okulu.
14. Yiğit R (1994) Hemşirelik T.H.D. 44:2. 9- I 1.